

# ԱՊԱԳԱՅԱՏԵՍԻԼ ՍՓԻՒՌԸ՝ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐՈՎ

Posted on August 25, 2022 by Keghart



Category: [Opinions](#)



**Փրոֆ. Արա Սայեղ, Լեհաստան, Օգոստոս 2022**

Սոյն տարուան Յունիսի երկրորդ կիսուն Երեւանի մէջ լոյս տեսաւ գաղափարական, մասնագիտական թէ յարանուանական իրենց պատկանելիութիւններէն անկախ, հոյլ մը աշխարհով մէկ ցիրուցան, բայց անխտիր բոլորը նոյն ցաւոտ մտահոգութեամբ, հարուստ ազգային թէ համայնքային կենսափորձով, մասնագիտական հմտութեամբ, բեղուն փորձառութեամբ սփիւռքահայ, գիտական կառոյցներու եւ այլազան բնագաւառներու մէջ ազդեցիկ դերակատարութիւն ունեցող քսան մտաւորականներու կողմէ առաջարկուած լրջամիտ ծրագիրներու հատընտիր մը՝ «ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ ԸՆԿԱՅՐԱԾԵՆ ՂԵՎԻ ԱՊԱԳԱՅԱՏԵՍԻՒՄ ՍՓԻՒՐՔ, ԻՆչ բարեփոխել եւ ինչպէ՞ս վերակազմակերպել» խորագրեալ հատորը, որ կը բաղկանայ 150 էջէ:

«2022-ը՝ Սփիւռքի տարի»՝ Արամ Ա. վեհափառի կաթողիկոսական կոնդակով հռչակագիրը յանձնառու եւ պարտաւորիչ համարելով՝ Յունուարի վերջին օրերուն գործնական ծրագրի մը մտայնացումն ու նախաձեռնութիւնը առաջ բերած էր՝ 2011-ին հիմնուած եւ մինչեւ օրս շուրջօրեայ սփռուող [www.radioayk.com](http://www.radioayk.com) առցանց ձայնասփիւռի կայանի հիմնադիր ու հաղորդավարուի Շաքէ Մանկասարեանը: Գիրքին մեկենասն է Շաքէ եւ Մարք Կրոկըն ամուլը: Խմբագրական խորհուրդին մաս կը կազմէին առակագիր Եզնիկ Բալայեան, գրողներ Գեորգ Պետիկեան, Ռուբէն Յովակիմեան, գեղանկարիչ Վիգէն Շառոյեան, իսկ հատորին խմբագրութիւնը ստանձնած են Փրոֆ. Արա Սայեղ եւ Շաքէ Մանկասարեան:

Հայկական սփիւռքը իր գերյոզնած մարտահրաւերներով, համաշխարհայնացումի քաշկռտութիւն դիմաց անհաստատ, օրէ օր որակի սով մը ապրող, ինքնամաշումի իրավիճակէն, բեւեռացած խրամատներէն, ապագայի անորոշ հորիզոնէն դուրս բերելու համար զգաստացնող ահազանգի մը կը կարօտի, թմրութիւնը թօթափող անյետաձգելի ուժգին սթափումի մը պահանջը ունի: Արամ Ա. կաթողիկոս այդ մարտակոչը խստաշունչ բարձրաձայնեց, վտանգները ահազանգեց եւ վերջապէս անկիւնադարձային հռչակագիրով մը ազդարարեց:

Ուստի անմիջական ելքեր փնտռելու գործնական ռազմավարութեան խիստ պահանջի դիմաց ենք: Լոզունգներէ, տրտնջացող տրամաբանութենէ շատ հեռու, բուժելու կամքով եւ կարողութեամբ, գիտական հմտութեամբ տոգորուած, փորձառու եւ արիեստավարժ լրջախոհութեամբ գործելու ու մասնագիտացած ուղղութիւններով ընթանալու անյետաձգելի հրամայականին դեմ յանդիման ենք ազգովին:

Վերջին տասնամեակներուն տեղի ունեցած բոլոր շնորհակալ նախաձեռնութիւնները, համայնքային զանազան հանդիպումները, գաղութային խորհրդակցութիւնները, քննարկումները, խորհրդաժողովները, համագումարները, լսարանները եւ այլն, մնացին ոչ պարտադիր եւ անկախ, տեսական եւ անկաշկանդ պարունակի կամ մակարդակի վրայ: Նոյնիսկ մարտահրաւերները, վերլուծումները եւ ահազանգող

ալեկոծումները կարծես անհետացան, գգուշացնող տազնապաները շոգիացան՝ մնալով միայն մամուլի էջերուն վրայ իբրեւ յիշատակելի եւ չգործադրուած իրադարձութիւններ, անցուդարձեր:

Ուստի գործնական ծրագիրներ մէջտեղ բերելու համար խիզախութիւն մը պէտք չէր, միայն գործը նախաձեռնելու եւ մասնակցելու զօրեղ կամք ու իրագործելու հաստատակամ հաւատքի պէտք ուներ: Այս հատորը այդ հաւատքի եւ գործելու ձեւաչափի վառ ապացոյցն է, հաւաքական աշխատանքի դրսեւորումին գործնական մէկ նմուշը: Մէկ խօսքով, այս հատորին մէջ տեղ գտած են այլընտրանքային լուծումներ, ելքեր ու գործադրելի առաջարկներ, որոնք անհասցէ չմնացին:

Նման ծրագիրներու հատոր մը միասնական խտացուած ճիգերու արգասիքն է, փաստացի հաստատում մըն է, որ հայկականին զուգահեռ՝ համահայկականը նախաձեռնելու, ծրագրելու եւ գործադրելու կամք, կարելիութիւններ եւ գործիքաւորում կարելի է որոնել:

Բազմանշանակ եւ օրինակելի է նման անձնական նախաձեռնութեամբ ծնունդ առած եւ հաւաքական աշխատանքով աւարտած գործնական ծրագիրներու հատոր մը: Աշխատանք մը, որ պէտք է ըլլար հայկական սփիւռքի աւանդական կառոյցներու, զանազան դէկավար միաւորներու գործնական առաքելութիւնը, հեռատես ռազմավարութեան առաջնահերթութիւնը, գերագոյն նպատակը՝ մեր ներուժը համախմբելու, կամրջելու, շաղկապելու, ծրագրաւորելու, մասնագիտական հարթակներ ստեղծելու եւ միասնական համագործակցութիւնը ամրապնդելու, հայ մտաւորականներու փաղանգները համախմբելու գերանհրաժեշտ օրակարգերու հիմնական ծրագիրներու շուրջ, որոնք կը կոչուին սփիւռքի գոյառումի գերխնդիրներ:

Գործնական ծրագիրներ առաջարկելու, մշակելու նախաձեռնութեան մը մասնակցիլը պիտի նշանակէր, որ սփիւռքի մէջ թէեւ քիչ, բայց կայ տակաւին գործնական, լաւատեսութեան լուսաշիթերու հաւատացող հոյլ մը, որ կը տառապի զօդելու հայ մտաւորականները, կը տազնապի անոնց միջեւ ամրապնդելու շինիչ կապն ու կամուրջը, կը միտի միասնականութեան հարթակներ ստեղծելու, անդրդուելի կամք ունի նոյն թիրախին ծառայելու՝ զօրակցութեան ձեռք երկարելով սփիւռքահայ միաւորները դրդելու, շահագրգռելու, միտք-մտքի կցելով մտախոհելու, միասնականութեան միախորհուրդ հոգին գործնականացնելու, բարձրահունչ մարտակոչերը լսելի դարձնելու, ահազանգային աղաղակ մը հնչեցնելու գերագոյն նպատակին՝ թէ՛ հայկական եւ թէ՛ համասփիւռքեան մեր կեանքին մէջ:

Հատորին մէջ յիշուած գործնական ծրագիրները կարելի է համարել համեստ ձեւաչափով լուսամուտներ, անոնց ընդմէջէն արտասփռող միտքերը ճաճանչող շողերու նման կարող են սփիւռքի հայապահպանութեան, հայակրթութեան, ազգային ունեցուածքներու կառավարումի, հայահաւաքի, բազմաշերտ վերակառուցումի,

գիտական կեդրոններու, տեղեկագիտական, բուսային եւ օժանդակ արհեստագիտութիւններու, ինքնութեան եւ այլ բաղադրիչ բնագաւառներու վրայ լոյս սփռել, մատչելի դարձնել:

Գիրքի կազմին վերջին էջին գետնեղուած ծրագիրներու հիմնական միտքերը կը պարզաբանեն հատորին մէջ տեղ գտած ծրագիրներու բանալի ուղղուածութիւնները, կը փոխանցեն լուծումներու յստակ մտապատկեր մը, կենսագործելի մտադաշտեր կը թելադրեն, բարեյուշութիւններու կը մղեն:

Համոզիչ եւ արդար է, որ մեր ազգային տեսական բարձրագոյ լոզունգները, որոնք ընդհանրապէս ժամանակի հոսանքին հետ խաբուսիկ կը դառնան, եթէ չգործնականացնենք զանոնք, լալկան եւ տրտնջացող տրամաբանութեամբ ճապաղ ազգայնական եւ հրապարակային աղմկարար ճառերու կը վերածուին, մէկ խօսքով՝ ապաշնորհ քարոզչութիւններ եւ ընդհանրապէս խօսոյթներ կը մնան, մակերեսային տեսաբանութեամբ եւ մանաւանդ զգացական մօտեցումով համակուած են, եթէ չգործնականացնենք այդ բոլորը իմաստալից ծրագիրներով:

Ապացոյց է նաեւ, որ նոր հայ սերունդի խորտակիչ մասը անդրդուելի է, խուլ կը ձեւանայ այդ բոլորին դիմաց, որուն պատճառով ալ այդ բոլոր մարտահրաւերները մնացած են միայն տեսական եւ հատուածական պարունակին մէջ: Ուստի գործնական նորարար ռազմավարութեամբ պետք է զրուցել, համոզել մեր մտասեւեռումին կիզակետը հանդիսացող նոր սերունդը: Խիստ կարիքը ունինք ժամանակակից գիտական, արհեստավարժ եւ հմուտ ճարտարապետումի՝ սփիւռքի մարտահրաւերները տարրալուծելու, ելքեր գտնելու: Ճիշդ այդ մէկն է այս հատորին թիրախը եւ ուրեմն անոր մէջ տեղ գտած գործնական ծրագիրներուն ճշգրիտ հասցեն:

Աւելորդ չէ նշել, որ ներկայ հատորին մէջ ներկայացուած ծրագիրները վերջակետ մը չեն սփիւռքահայ մարտահրաւերներուն ելքեր որոնելու ճիգերուն ընդառաջ, հաւանաբար ամբողջական ալ չեն, սակայն իրապաշտ ըլլալու համար կրնան համոզիչ խթան հանդիսանալ, մտածելու թելադրիչ նշանողեր ըլլալ նոր ծրագիրներու լուսաբացի մը, օգտաշատ գաղափարներու շահեկան հորիզոններ յորդորելու: Կենսական է շեշտել, որ ներկայացուած մտորումներու, վերլուծումներու, ծրագիրներու աշխատակարգը կարելի է իր բնոյթով եզակի համարել, իսկ իր իմաստով՝ նախաձեռնութիւններու եւ հետագայ կարելի գործնական քայլեր իրականացնելու երթի սկզբնական ՌԻՆԵՑՈՅՑ մը:

Հաւաքական այս նախաձեռնութիւնը վառ օրինակն է, որ տակաւին սփիւռքի մէջ ունինք գործնական ծրագիրներու հաւատացող ու աշխատանք չզլացող ապագայատեսիլ մտաւորականութիւն մը: Կը հաւատանք նաեւ, որ «Սփիւռքի տարի»ի հռչակագիրը յարմարագոյն գործի կոչնակն է, տալու պահը: Եւ հայը գիտէ, որ ազգաշէն գիտակցութեամբ տալը, նուիրաբերելը զրկանք չէ: Տալը հրճուանք է, երբ թիրախը հայ ազգի ընդհանրական եւ ապագայատեսիլ շահն է:

## ԳՈՐԾԱՎԿԱԸ ՇՐՈՋԻ ՄԱՍՆԱԳԻՑՆԵՐՈՒ ԶՈՐԱՎԿԱԸ ՄԻՏՔԵՐԸ

Պատերազանի միջոցով՝ Արամ Ա. Պատրիարքայի Հայրենիքի Թաղիկներն	Շաքի Մանդրատարներ
Հայ Հայ ազգական Հայրենասիրայ Թաղիկայի մի ազգային էլիտաներանկար Քաղաքներում համարժեցանք են	Պեկա. Մեղրանիկ Թաղիկներ
Միջուկի միջոցով զինուորական կազմակերպչայ ազգայնացրալիս անկախալիս քրոն ունի	Պեկա. Արա Մալիկ
Միջուկ թաղիկ՝ զինվ. Թաղիկից՝ փոխալիս համար ազգայնացրալիս միա շարունակ կազմակերպչան ու ազգայնաց	Պատերազան՝ Անիկա Թաղիկ
Հայ ազգայնաց առկա անկախալիս է. անկախ առկա՝ կազմակերպչայ զինվորանկարներ	Պատերազան՝ Պեկա՝Արա՛յի Թաղիկներ
Շաղիկի ազգայնաց զինուորական թևանկար ու Կազմակերպչայ, Կազմակերպչան է. Կազմակերպչան ու ազգայնաց	Պեկա՝ Պեկա Պեկիկներ
Հայ ազգայնաց առկա անկախալիս է. Կազմակերպչան զինուորական կազմակերպչան է Կազմակերպչան Թաղիկներն ու ազգայնաց	Պեկա. Կազմակերպչան Շաղիկ Կազմակերպչան
Պեկա՛ն ու զինվ. Կազմակերպչան՝ զինվորական անկախալիս զին ու ազգայնաց զինուորական կազմակերպչան	Կազմակերպչան՝ Պեկա՛յի Կազմակերպչան
Միջուկի կազմակերպչան ու Կազմակերպչանից կազմակերպչան Կազմակերպչան Կազմակերպչան	Պեկա. Կազմակերպչան՝ Կազմակերպչան
Կազմակերպչան զինուորական կազմակերպչանի կազմակերպչան քրոն անկախալիս անկախալիս է. Կազմակերպչան	Պեկա Մանդրատարներ
Հայրենիք է. Կազմակերպչանից կազմակերպչան կազմակերպչան է ու ազգայնաց անկախալիս է	Միջուկի Կազմակերպչան
Կազմակերպչան զինուորական կազմակերպչանից է. Կազմակերպչան անկախալիս անկախալիս է	Պեկա Ա. Մանդրատար Կազմակերպչան
Միջուկի կազմակերպչանի կազմակերպչանից է. Կազմակերպչան Պեկա՛ն	Կազմակերպչան՝ Կազմակերպչան
Պեկա՛ն ու զինվ. կազմակերպչանի կազմակերպչանից է. Կազմակերպչան է անկախալիս է	Կազմակերպչան՝ Պեկա՛ն Կազմակերպչան
Կազմակերպչան զինուորական կազմակերպչանից է. Կազմակերպչանից է անկախալիս անկախալիս է	Պեկա՝ Կազմակերպչան
Հայ ազգայնաց առկա անկախալիս է. Կազմակերպչանից է անկախալիս է. Կազմակերպչանից է	Պեկա՛ն Կազմակերպչան
Միջուկի կազմակերպչանից է. Կազմակերպչանից է. Կազմակերպչանից է անկախալիս անկախալիս է. Կազմակերպչանից է	Պեկա՛ն Կազմակերպչան
Հայ ազգայնաց առկա անկախալիս է. Կազմակերպչանից է. Կազմակերպչանից է անկախալիս անկախալիս է. Կազմակերպչանից է	Միջուկի կազմակերպչան
Միջուկի կազմակերպչանից է. Կազմակերպչանից է. Կազմակերպչանից է անկախալիս անկախալիս է. Կազմակերպչանից է	Կազմակերպչան՝ Պեկա՛ն Կազմակերպչան

**There are no comments yet.**